

INFORMASJON FRA ATM NORGE

Nyhetsbrev mai 2015

Torbjørn Henriksen, Avinor - åpner konferansen

ATM Konferansen 2015 ble avholdt 19.mai i Oslo med stor deltagelse og med en rekke interessante presentasjoner av foredragsholdere fra inn- og utland. Konferansen fokuserte denne gangen på utfordringene norsk flysikringstjeneste (Avinor) og ATM industrien står overfor knyttet til utvikling og implementering av mer kostnadseffektiv ATM, i tråd med kravene fra EU og Single European Sky (SES). Konferansen er et samarbeid mellom ATM Norge og NHO Luftfart, og hadde samlet over 70 deltagere og foredragsholdere fra ATM industrien, flyselskaper og -produsenter, luftforsvaret,

myndighetene, Avinor m.fl. Torbjørn Henriksen fra Avinor loset forsamlingen trygt gjennom programmet.

Francois Huet fra SESAR JU, ga en gjennomgang av ATM Masterplan 2015 og hvilke ytelseskriteria som ligger i denne, og etter at første versjon av ”deployment”-programmet var beskrevet i mer detalj av Hugo Tepes fra SESAR Deployment Alliance, ga Per Ingar Skår fra Avinor Flysikring en presentasjon av Avinors planer og pågående aktiviteter, og utfordringene knyttet til finansiering. For Avinor er det viktig at løsningene som innføres er forankret i en positiv forretningsplan, med lokal nytteverdi.

François Huet, SESAR Joint Undertaking

Anders Kirsebom, Avinor

Anders Kirsebom, også fra Avinor Flysikring, ga deretter en presentasjon av de tjenestene brukerne kan forvente av Avinors flysikringstjenester i fremtiden, hvor det kunne forventes kraftige reduksjoner i prisen på en-route tjenester og tårntjenester. Etter hvert som flysikringstjenestene konkurransenutsettes, vil ”Remote Tower” teknologi være et viktig element for å redusere kostnadene av Avinors tårntjenester. I første fase planlegger Avinor å implementere en slik løsning for 15 flyplasser, med et s.k. ”Remote Tower Center” (RTC) i Bodø. Ambisjonen er å

kunne overvåke og kontrollere i alt 36 flyplasser med denne løsningen. I løpet av kort tid forventes Avinor å annonsere hvilke(n) leverandør(er) som er valgt for å levere Avinors ”Remote Tower” løsning. Alle venter i spenning!

Torbjørn Lothe fra NHO Luftfart ga klar beskjed om hvilke forventninger flyselskapene hadde til Avinors fremtidige flysikringstjenester, og at det hastet med å implementere en

Single European Sky! Han understreket også viktigheten av å ta ytterligere skritt i konkurranseutsettingen av Avinors flysikringstjenester.

Per Hugo Nilsen fra flyselskapet Norwegian, presenterte hvordan de ønsket innflyvningsrutene til de store flyplassene kunne forbedres, for dermed spare tid, brennstoff og kostnader.

Olle Sundin fra LFV presenterte hvilke tiltak de har måttet gjøre i Sverige for å møte utfordringene i et mer deregulert marked for flysikringstjenester, og hvilke erfaringer de har gjort. Wilhelm Wohlfahrt fra ACR ga en beskrivelse av deres erfaringer med å tilby tårntjenester i et svensk, konkurranseutsatt marked.

Flyprodusentene var også til stede, og Airbus og Boeing ga oss innblikk hvilke ATM teknologier som kunne forventes tatt i bruk i fremtiden.

Siden SESAR primært fokuserer på sivil luftfart, er det viktig ikke å glemme den flymilitære dimensjonen, og konferansen hadde derfor invitert oberst Bjørn E. Stai fra Luftforsvarets Operative Inspektorat (LOI) til å holde en presentasjon om hvordan det norske flyvåpenet finner sin plass innenfor SES/SESAR.

Peter Majgård Nørbjerg, Aireon

Konferansens siste presentasjon, men ikke den minst interessante, kom fra Peter Majgård Nørbjerg i AIREON, som presenterte hvordan bruk av satellitter nå muliggjør overvåking av hav- og polare områder, som det i dag ikke er mulig å overvåke med dagens teknologi.

Etter en lang og innholdsrik dag, ble konferansen avsluttet med en god middag hvor diskusjonene fortsatte ved bordene.

Fra Saab Technologies Norway AS, har vi mottatt denne meldingen:

Sverige først i verden med fjernstyrt flygeledelse

I dag (pressemelding den 21.4 – vår anm.) landet det første flyet med tillatelse fra Remote Tower Services, et konsept som er utviklet av LFV og Saab.

Fra og med i dag drives flygeledelsen på Örnsköldsvik flyplass med Remote Tower Services, RTS. I løpet av dagen har de første flyene tatt av og landet ved hjelp av flygeledelse fra Remote Tower Center i Sundsvall. LFV og Saab har sammen utviklet de operative og tekniske løsningene for fjernstyrt flygeledelse. Det er første gang i verden som flygeledelse gjøres fjernstyrt. Etter ti års utviklingsarbeid er LFV og Saab først i verden med å lansere Remote Tower Services.

– Remote Tower Services er et utviklingsprosjekt som vi er svært stolte av. Som første aktør i verden har vi fått operativ godkjenning, og det er stor interesse hos kundene våre i Sverige og rundt om i verden. RTS er en viktig tjeneste og service å tilby for oss og våre partnere. Det gir oss et visst utviklingsforsprang og stor konkurransedyktighet, sier LFVs

generaldirektør Olle Sundin.

– Vi ser stor interesse fra både små og store flyplasser som har behov for Remote Tower Services, for å møte de utfordringene som flyplassene står overfor. Systemet bidrar til større effektivitet, og dagens start er en begynnelse på en spennende utvikling der Saab har mye å by på, sier Håkan Buskhe, administrerende direktør og konsernsjef i Saab.

Remote Tower Services innebærer at kameraer og sensorer på en flyplass sender signaler i sanntid til en flygeledersentral. Der ser man på TV-skjermer trafikken på landingsbanene til den fjernstyrte flyplassen. Ved hjelp av teknologien ledes flytrafikken på samme måte som i tradisjonelle tårn.

Den 31. oktober 2014 fikk LFV operativ godkjenning av Transportstyrelsen for fjernstyrte tårn. Beskjeden betydde at LFVs løsning for lokal flygeledelse på avstand var godkjent fra et sikkerhetssynspunkt og klar til å tas i bruk.

Örnsköldsvik flyplass er nå verdens første fjernstyrte flyplass. Planen er at Sundsvall-Timrå flyplass og Linköping flyplass skal bli nummer to og tre.

LFV tilbyr flygeledelse og flytrafikkjenester samt tjenester relatert til disse nasjonalt og internasjonalt.

LFV deltar i utviklingen av det europeiske luftrommet gjennom samarbeid i forskjellige allianser og organisasjoner.

LFV utvikler nye tjenester og operative konsepter for å oppfylle økte krav til kapasitet, tilgjengelighet og bærekraft.

Saab forsyner det globale markedet med verdensledende produkter, tjenester og løsninger som omfatter alt fra militært forsvar til sivil sikkerhet. Saab har virksomhet og medarbeidere på alle kontinenter og utvikler, tilpasser og forbedrer kontinuerlig ny teknologi for å dekke kundenes skiftende behov.

News from SESAR

Ref. SESAR e-news - April issue

The Preliminary Deployment Programme v1 is available

PDP v1 has been **unanimously endorsed** by the Supervisory Board (SB) of the SESAR Deployment Alliance (SDA) acting as the SESAR Deployment Manager (SDM) and **delivered to the European Commission (EC)** on 31st March 2015 **for information**. PDP v1 builds on the version 0 (PDP v0) currently annexed to the SESAR Deployment Framework Partnership Agreement (FPA) with the objective to set **the most up to date basis for first full Deployment Programme (DP v1) development**.

The Preliminary Deployment Programme v1 (PDP v1) can be [viewed/downloaded here](#)

SESAR makes progress on civil-military interoperability

A series of live flight trials were conducted in September 2014, successfully validating a number of SESAR Solutions for civil-military interoperability. Specifically, the validation campaign demonstrated how a ground interface can enable the exchange of air-ground data messages between military aircraft and Air Traffic Management (ATM) ground systems for

controller–pilot data link communications (CPDLC) and initial four-dimensional trajectory management (i4D), and how Automatic Dependent Surveillance – Broadcast (ADS-B) can be enabled onboard military aircraft using existing military transponders. The outcomes of this campaign provide unprecedented evidence that modern military aircraft can be interoperable within a SESAR environment in a cost-effective way.

News from Momberger Airport Information - www.mombergerairport.info

---

Searidge Technologies' remote tower solution has been selected for HungaroControl's remote tower implementation project at Budapest Airport (BUD) in Hungary.

Kornél Szepessy, CEO of HungaroControl, explained: “We at HungaroControl think that the complex challenges inherent in the rapid increase in air traffic can only be answered with international cooperation and continuous innovation. The innovation of introducing remote services can help us tend to these future challenges even before they appear, while mutual sharing and exchange of knowledge and expertise with international partners can make all parties stronger and better.”

The Searidge remote tower solution will be implemented in a medium-size airport environment, providing controllers with a live, panoramic view of both runways and the apron area at Budapest Airport. The air traffic control information will be presented on a customized video wall that will incorporate a fully tailored human machine interface. In addition, the integration of Searidge's advanced video processing system and **Indra Navia's** Advanced Surface Movement Guidance and Control System (A-SMGCS) provides seamless radar coverage, customized data overlays and automated functionality such as target auto-follow. #999.ATC1

Sweden's ANSP, LFV, has become the first in the world to use remotely operated air traffic management.

In October 2014, LFV secured operational approval to begin remote tower services from its Remote Tower centre (RTC) in Sundsvall, serving Örnsköldsvik airport more than 150 km away, paving the way for the operational launch of 24-hr services. The October 2014 certification milestone meant that all technologies and operational procedures met key industry and regulatory criteria for providing air traffic control services. This includes the use of Saab sensor technology and equipment for air traffic services and LFV's existing procedures, enabling a streamlined approval process. The RTC utilizes multiple high-definition displays, various input devices and new air traffic controller tools that provide the same functionality as those already in use at Örnsköldsvik's tower. #999.ATC11

ATM Norge
Sekretariatet
Toralf Grevle

tgrevle@gmail.no

Mob: (+47) 40 43 68 67

www.atm-norway.no